

L ch s không h u ích n u đ i sau không rút đ c kinh nghi m t l ch s đ phát huy cái t t và đ tránh cái x u. Đ i cái nhìn y, ng i ta th y cu n h i ký c a Ong Tri u T D ng vi t trong đ i u ki n thiên nan v n nan, xu t b n ngo i qu c r t có ích cho ng i đ i sau nh di chúc c a m t ng i CS th c t nh. Ích i đó, là hi u thêm CS; m t đ i u r t c n trong th i k mà nhi u ng i t ng là CS đ i m i.

M t, i ích không nh ng cho nh ng ng i đ ang s ng trong xã h i t do, dân ch , mà c cho ng i đ ang s ng trong xã h i CS đ c tài đ ng tr toàn đ i n n a. Vì mu n hay không mu n cu n h i ký này cũng đ n đ c x CS, s m hay mu n, ít hay hay nhi u thôi, trong th i đ i tin h c, th gi i là xóm nhà, các n c là lán gi ng. Trong H i ký này Ong Tri u T D ng, m t ng i con trai c a m t gia đình ti u đ i n ch Trung Hoa, gia nh p vào Đoàn Thanh Niên CS t năm 1932, theo Đ ng d n đ n lên đ n ch c t t đ nh là T ng bí Th nh ng v n th c t nh. Ong mu n có m t n n báo chí t do và đ đ ng. "H th ng đ i ngh tây ph ng là h th ng có nhi u s c s ng nh t. H th ng đó là h th ng t t nh t. Nó ph n nh tinh th n dân ch và t ng ng v i nh ng đòi h i c a m t xã h i hi n đ i". Ong kh ng đ nh ch đ ngh vi n Tây ph ng tuy không hoàn h o nh ng là gi i pháp duy nh t thích h p v i Trung Qu c.

M t cu c ch m đ i m, m t bình ch n đ c đ áo, m t thông đ i p d u s c mà Ô. Tri u t D ng mu n g i i cho h u th , m t di chúc đ c bi t cho l p tr Trung Hoa. M t dân t c đ ong nh t hoàn c u, đ t ng phát minh ra ti n thân c a thu c n , thu c s úng v i pháo, nguyên t c ph n l c cho ho ti n v i pháo thăng thiên, đ a bàn cho v i ch nam xa, và nguyên t c bàn toán ti n thân c a khoa h c computer c a Tây Ph ng.

Hai, quy n t do t t ng, t do ngôn lu n th c s b tri t tiêu ngay đ i v i nh ng lãnh t đ ng. Dân ch t p trung vào đ ng ch là ng y bi n đ t c đ o t quy n dân ch c a nhân dân. Dân ch trong đ ng ch là huy n tho i, quy n hành toàn đ ng ch t p trung vào B Chánh tr , th m chí có khi vào m t ng i mà thôi. Vi t và ph bi n h i ký theo c m nghĩ chân th c c a mình là m t thiên nan v n nan. Ô. Tri u t D ng b qu n thúc trong t dinh v t ch t nh cung đ i n nh ng tinh th n và t t ng, hành đ ng thì b ki m soát còn h n ng c tù. Ong không th ng i vi t h i ký đ c tr c nh ng con m t cú v c a b o v chánh tr trong dinh. Ông ph i lén l y băng cassette ghi nh ng bài hát cho tr em và nh ng b n nh c hoà t u đ che đ u và tái ch dùng đ lén ghi âm l i nói c a Ong. Ong ghi âm l i c a Ong trong 30 băng cassette và nh ng băng này sau khi Ong qua đ i l n l t đ c ng i thân tín c a Ong bí m t g i ra ngo i qu c..Không th có cu n nh t ký này n u không có s giúp đ c a Ong Bào Đ ng là ng i chí thân,cánh tay mắt c a Ông theo Ong t năm 1989 khi Ong b qu n thúc t i gia. Ong Bao Đ ng đã c n th n ghi l i trên gi y và đ ch sang ti ng Anh, m t cách h t s c lén lút và bí m t.

Ba. trong thâm cung quy n l c c a Đ ng CS, m i xung đ t quy n l c không đ c gi i quy t b ng th a hi p, mà b ng thanh tr ng, tri t h , b t ch p n i qui Đ ng, không bi u quy t ngay trong B Chánh tr là b quy n l c cao nh t c a Đ ng Nhà N c CS. H i ký bí m t c a Tri u T D ng đã t ng thu t nh ng m u đ đ u đá không th ng ti c v i nhau, đ th t nhau trong cái nhóm nh s ng trong cái xã h i b t c này. L i đ ng khi Ong đi công du B c Tri u Tiên, nh n danh Th T ng, Ong Lý B ng vi t và đ ng trên t Nhân dân Nh t báo m t bài xã lu n lên án phong trào bi u tình Thiên An Môn là "ch ng đ ng" và "ch ng ch nghĩa xã h i". M t cách đ đ u vào l a c a Ong Lý B ng, đ t chính quy n vào th đ i đ ch v i phong trào Thiên An Môn và đ y sinh viên đ n th đ i đ ch v i chánh quy n.

Quy t đ nh dùng quân đ i đ tr n áp sinh viên, Ô. Tri u T D ng xác nh n không h có vi c bi u quyết c a B Chánh tr , th m chí Ban Th ng v B Chánh tr có vài ng òi thôi cũng không có bi u quy t. Ong k ngày 17 tháng 5, năm 1989, Th ng V B Chánh tr g p nhau t i t dinh c a Ong Đ ng ti u Bình. Ong Đ ng Ti u Bình, m t nhân v t s 1 nh ng đã h i h u, không còn gi ch c v chánh th c nào trong gu ng máy nhà n c n a. Nh ng v i t cách Ch T ch Quân Uy Trung ng, m t ch c mà Ong gi đ n ch t, Ong Bình đã ch đ ng và chuyên quy n gi i pháp tr n áp sinh viên, tuyên b tình tr ng thi t quân lu t và dùng quân đ i trang b xe tăng đ p sinh viên bằng vũ l c. Ô Tri u T D ng kh ng đ nh trong h i ký lúc b y gi là T ng Bí Th Đ ng, quy t đ nh đó hoàn toàn trái v i ý ki n c a Ong. Hoàn toàn không có bi u quy t c a B Chánh tr . Th m chí vài ngày sau đích thân Ong đ n Thiên An Môn kêu g i sinh viên gi i tán, r i n c m t v i ý đ nh cho sinh viên bi t quân đ i s , nh ng ng i Trung Hoa nam n , tr trung s b máu r i, th t đ . Nh ng Ong đã th t b i. "Ngày 3 tháng 6, lúc tôi đang ng i ngoài sân sau c a gia đình, tôi nghe hàng lo t súng b n liên h i. Th m k ch làm ch n đ ng th gi i đó không tránh đ c" còn vang đ ng nh th gi i đã th y 20 năm sau.

B n, cá nhân c p ti n, mu n đ i m i dù là cá nhân c a m t lãnh t dù có n l c th m y cũng khó v t qua đ c s c c a c c u đ ng và phe nhóm giáo đ u đã thâm căn c đ trong Đ ng. Hy v ng m t Gorbachev trong CS Á châu là mong manh n u không mu n nói là không t ng. Đ c tài CS Á Châu đ c gia c b ng chuyên chính Thiên T c a Vua Tàu. Theo l i c a Ong trong h i ký, nh ng c g ng c a Ong đ tìm cách ngăn ch n v đàn áp đ m máu, theo đ ng l i m m d o, su t t th ng T đ n th ng Sáu, các đ i th c a Ong trong đ ng, các ph n t c ng r n giáo đ u tìm cách phá và đ a vào đó bu c t i và lo i tr Ong.

Năm, quân y trung ng n m quân quy n th ng nh n danh và l i đ ng nhu c u n đ nh l n l t đ ng quy n khi có bi n đ ng, chuyên quy n dùng bi n pháp m nh b o và chuyên chính. Đây là m t m i nguy cho th gi i, quân quy n c a TC có th gây chi n tranh l n v i ngo i qu c. Ô. Tri u T D ng vi t : "Đ ng Ti u Bình lúc nào cũng thiên v các bi n pháp c ng r n khi ng x v i các cu c bi u tình c a sinh viên, vì ông tin ch c là bi u tình làm t n h i s n đ nh. Ông lúc nào cũng nh n m nh đ n chuyên chính (...). M i khi ông nh c đ n n đ nh là ông nh n m nh đ n chuyên chính.

Ví ng y y s ki n và tr n tình trên c a Ô. Tri u T D ng, T ng bí Th c a m t đ ng đ c tài toàn tr trên m t n c Á Châu đông dân nh t th gi i đã khá đ . Xin m n l i c a hai ng i sau đây đ k t lu n. Ô Boris Yeltsin, m t lãnh t CS Liên xô th c t nh và l t đ ch đô CS, tin r ng, CS là m t ch nghĩa, m t ch đ không th s a đ i đ c, ch có th v t b nó đi thôi. Còn nhà báo Verna Yu H ng Kông bên hông TC, qua h i ký c a Ô Tri u T D ng nh n đ nh, bài h c Thiên An Môn đ đây là : "K t h p kinh t th tr ng v i quy n l c chính tr không đ i tr ng là m t gi i pháp ch t ng i. C a c i c a c xã h i b m t thi u s u tú c a t ng l p có quy n và có thân th thâu tóm, trong khi th ng dân b đ a vào ch ph i tr giá đ t cho s phát tri n kinh t ". Theo Ngân hàng Th gi i và con s chánh th c c a nhà c m quy n Trung Qu c, t i đ t n c này ch a đ y 1% dân s l i chi m đ n 60% c a c i toàn qu c.